

РАДІООНКОЛОГІЯ В РЕГІОНАХ

Івано-Франківська область

Володимир Романович Романчук —
головний лікар Івано-Франківського обласного
онкологічного диспансеру,
головний онколог Міського управління
охорони здоров'я,
лікар вищої категорії,
заслужений лікар України

Івано-Франківський обласний онкологічний диспансер (ІФООД) як спеціалізована медична установа з надання допомоги онкохворим функціонує з 1947 року. Останні двадцять років колектив очолює Володимир Романович Романчук. За цей час в онкодиспансері проведено структурну реорганізацію відділень і служб. Поступово створювалися нові спеціалізовані відділення (патології органів голови та шиї, хіміотерапії), пансіонат. У диспансерному відділенні було організовано спеціалізований прийом пацієнтів.

У 1997 р. при Івано-Франківському обласному онкодиспансері відкрито лікарню для невиліковних хворих — Хоспіс. З 1991 по 2004 рік ліжковий фонд установи збільшився з 220 до 280 ліжок.

Для забезпечення повноцінного функціонування закладу в 1992–1993 роках введено в експлуатацію корпус, у якому розгорнуто 140 ліжок (клініко-медичний центр, онкоурологічні, хіміо-

терапевтичні, радіологічні). Вдвічі розширено площі диспансерного відділення.

На сьогодні радіологічна мережа Івано-Франківської області представлена радіологічним відділенням ІФООД та кабінетом рентгенотерапії Коломийського міжрайонного онкологічного диспансеру.

Блок закритих джерел іонізивного випромінювання (ІВ) в ІФООД закрито 20.01.2011 р., джерела ІВ (Со-60) передано на зберігання до Львівського спецкомбінату «Радон». На даний час в «активному» корпусі відділення проводять підготовчі реконструктивні роботи у зв'язку з реорганізацією, зумовленою плановим переоснащенням онкодиспансеру новою радіологічною апаратурою (планується встановлення в «активному» корпусі спірального комп'ютерного томографа для проведення передпроменевої підготовки, а також у перспективі — нового внутріпорожнинного апарата променевої терапії).

Радіологічне відділення ІФООД розташоване в типовому корпусі для радіологічних відділень. У його неактивному корпусі розгорнуто 45 ліжок для хворих, які отримують дистанційну променеву терапію (ПТ). На активному крилі відділення, починаючи з січня 2011 року, розгорнуто ще 20 ліжок (тепер їх стало 65).

Променеву терапію в ІФООД проводять з використанням 5 апаратів, зокрема, — дистанційної гамма-терапії: АГАТ-Р1 і Fсс-Со-60F та апаратів внутріпорожнинної гамма-терапії — АГАТ-ВУ; короткофокусної ікс-терапії — РУМ-7; а також довгофокусної ікс-терапії РУМ-17.

У радіологічному відділенні ООД розміщено блок дистанційної гамма-терапії з кабінетами гамма-апаратів — АГАТ-Р1, Fсс-Со-60F, кабінет рентгенотерапевтичних апаратів — РУМ-7, РУМ-17. В активному крилі радіологічного відділення функціонує кабінет внутріпорожнинного гамма-апарата АГАТ-ВУ.

У Коломийському міжрайонному онкологічному диспансері розміщено кабінет рентгенотерапевтичних апаратів (РУМ-7, РУМ-17).

Технічне обслуговування всіх апаратів відділення виконує ПП «Кобальт-Сервіс» (Київ). У другому кварталі 2011 р. також проведено заміри лабораторією метрології іонізивних випромінень ДУ «ІМР ім. С.П. Григор'єва НАМН України».

Апарат Fсс-Со-60F оснащено системою комп'ютерного планування променевої терапії PlanW-2000 (Чехія). Планувальна система PlanW-2000 дає можливість лікарям оптимально організувати променеве лікування на апараті Fсс-Со-60F з максимумом дози в пухлині та мінімумом у суміжних критичних органах.

Апарат АГАТ-ВУ модернізовано і комп'ютеризовано ПП «Кобальт-Сервіс», що дозволяє проводити комп'ютерне планування ПТ. Планування такої терапії на інших апаратах здійснюється ручним методом.

Передпроменеву топометричну та дозиметричну підготовку пацієнтів проводить група фахівців, до складу якої входять: лікар з променевої терапії, лікар-рентгенолог-топометрист, інженер-радіолог. У роботі ІФООД широко використовують як сучасні, так і рутинні рентгенотопометричні методики. Для виконання передпроменевої топометричної та дозиметричної підготовки, отримання топометричного зображення застосовують УЗД, МРТ — на базі онкодиспансеру, КТ — обласної лікарні.

Для фіксації положення хворих під час проведення сеансу дистанційної ПТ використовують підручні засоби (поролонні валики, мішечки з піском). Сучасних пристроїв іммобілізації, таких як термопластичні маски (для пухлин голови та шиї), вакуумний матрац та інших на жодному апараті гамма-терапії немає.

Формування радіаційних полів складної конфігурації здійснюється за допомогою свинцевих блоків із стандартного набору, який додається до кожного апарата окремо, та решіток.

Клінічна дозиметрія апаратів ПТ силами дозиметричної служби відділення не проводиться у зв'язку з відсутністю в диспансері клінічного дозиметра та системи аналізу радіаційного струменя. Для поточного радіаційного контролю радіологічне відділення Івано-Франківського обласного онкологічного диспансеру має необхідну дозиметричну та радіометричну апаратуру: клінічний дозиметр 27012, дозиметр ДРГ-01Т,

радіометр СРП-68-01, дозиметр-радіометр МКС-05 «Терра».

Індивідуальний дозиметричний контроль (ІДК) зовнішнього опромінення медичного персоналу категорії А проводиться методом термолюмінесцентної дозиметрії щоквартально з використанням дозиметрів ДТУ-01 згідно з Інструкцією про організацію та проведення централізованого ІДК медичного персоналу України (2003). Визначення отриманих індивідуальних доз здійснюється у ЦЛ РГМПП ДУ «ІМР ім. С.П. Григор'єва НАМН України». За результатами ІДК надаються протоколи кварталних доз персоналу, а по закінченні року — звіти з даними про річні дози кожного співробітника по всіх підрозділах ІФООД. У 2010 році, за даними ІДК, випадків перевищення персоналом кварталних та річних доз опромінення не спостерігалось.

Івано-Франківський ООД здійснює роботу із джерелами ІВ на підставі ліцензії Державного комітету з ядерного регулювання України за № 534469 від 14.07.2010 року на 5 років (до 14.07.2015 р.).

Згідно з наказом головного лікаря ООД В.Р. Романчука № 64/0 від 08.06.2010 року, відповідальним за радіаційну безпеку в диспансері призначено заступника головного лікаря з лікувальної роботи С.С. Цибрана, відповідальним за радіаційний контроль у відділенні — завідувача радіологічного відділення Ю.К. Вівчаренка. У травні 2010 року С.С. Цибран, Ю.К. Вівчаренко пройшли курси навчання з радіаційної безпеки на базі Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка і отримали відповідні сертифікати чинністю на 3 роки.

Радіаційна безпека при роботі з джерелами ІВ контролюється інженерно-технічною службою відділення і передбачає: контроль якості радіаційного захисту, а також рівнів випромінення на робочих місцях персоналу та в суміжних приміщеннях і територіях. У наявності відповідні протоколи вимірювань рівнів випромінення. Радіаційний відділ обласної СЕС здійснює періодичний радіаційний контроль роботи відділення променевої терапії при проведенні променевої діагностики і терапії. Існує універсальний санітарний паспорт на всі радіологічні апарати №46 від 08.04.2010 р. — термін дії до 08.08.2012 р. В онкодиспансері щорічно прово-

диться навчання персоналу з радіаційної безпеки категорії А (лікарі-радіологи, середній та молодший медичний персонал відділення). По його закінченні слухачі складають іспит.

Радіологічне відділення ІФООД та кабінет рентгенотерапії Коломийського міжрайонного онкологічного диспансеру укомплектовані на 100% лікарями, медичними сестрами, техніками, лаборантами, дозиметристами. Всі лікарі, крім одного, мають категорію: 7 — вищу, 3 — першу, 2 — другу, 1 — кандидат медичних наук. Треба відзначити, що загалом за останні роки якісно змінився кваліфікаційний рівень лікарів онкодиспансеру. Так, у 1991р. тут працювали 60 практикуючих лікарів, з яких 17% мали вищу та першу категорію, 3 кандидати медичних наук та 1 заслужений лікар України. Тепер вищу та першу кваліфікаційні категорії отримали 57% лікарів, працюють 4 кандидати мед. наук, 1 доктор мед. наук, 4 заслужені лікарі України.

Всі працівники категорії А (за списками — 48 осіб) вчасно пройшли медичну комісію. Відсторонених від роботи немає. Диспансерна комісія з медобстеження осіб, які працюють у сфері дії іонізуючої радіації, згідно з наказом МОЗ України № 45 від 31.03.1994 р., функціонує у складі обласного радіологічного відділення на базі обласної клінічної лікарні. Голова комісії — зав. обласного консультативного відділення.

Медична документація комісії (списки працюючих у сфері дії іонізуючої радіації, карти обстеження, професійні характеристики, журнали протоколів засідання диспансерної комісії) зберігається в обласному рентгенорадіологічному відділенні обласної клінічної лікарні.

Здійснюється постійний контроль за роботою комісії з боку обласної санепідстанції (ОСЕС), зокрема радіологічного відділення. До ОСЕС щорічно подаються списки та акти про проходження медичної комісії працівниками, що належать до декретованої групи (категорія А).

Голова та члени комісії проходять спеціалізацію з питань променевої патології 1 раз на 5 років на базі ДУ «ІМР ім. С.П. Григор'єва НАМН України» та Київського інституту онкології.

Обласний онкологічний диспансер є клінічною базою Івано-Франківського національного медичного університету. Спільно з кафедрою онкології (зав. кафедри Крижанівська А.Є.)

впроваджуються нові медичні технології. Широко використовуються ендолімфатичне введення ліків, регіонарні методи хемотерапії, синглетно-киснева терапія, функціонує центр сорбційної детоксикації та еферентної терапії, виконуються органозберігальні операції при раці грудної залози, прямої кишки. Доведено ефективність методик паліативного променевого лікування множинних метастазів у кістки із застосуванням бісфосфонатів, органозберігального комбінованого лікування раку гортані крупнофракційним інтенсивним опроміненням.

За останній рік променевої компонент лікування в ІФООД отримали 83% хворих, які перебувають на стаціонарному та амбулаторному лікуванні. Радикальна ПТ проведена понад 65% хворих, паліативне променеве лікування — 30%, симптоматичне — 5%.

Дистанційна терапія здійснюється в різних методиках, режимах, у комбінації з хемо препаратами, згідно з наказом № 554 МОЗ України. Після введення в експлуатацію гамма-апарата Fсс-Co-60F дистанційну терапію для онкохворих виконують за допомогою рухомих методів опромінення — ротації, секторного, векторного опромінення, що дало можливість надання повного асортименту лікувальних послуг пацієнтам і сприяло підвищенню якості та ефективності самого променевого лікування.

У диспансері проводиться доопераційна телегамма-терапія (ТГТ): крупним фракціонуванням (разова осередкова доза (РОД) — 5–6, 5–7–10–13 Гр); середнім (РОД — 3–4 Гр); дрібним (РОД — 2,0–2,5 Гр); динамічним фракціонуванням. Після операційна ТГТ — дрібним фракціонуванням (РОД — 2 Гр).

Самостійний метод радикального променевого лікування для певних локалізацій (рак легенів, сечового міхура, простати, грудної залози, стравоходу, головного мозку) здійснюється за розщепленою методикою, з інтервалом у 2 тижні.

Широко використовуються методики із застосуванням одночасно ТГТ і ендолімфатичного, лімфотропного, паратуморального введення ПХТ.

Для посилення променевої дії одночасно виконують кріодеструкцію пухлин до початку опромінення, паратуморальне введення ХП, імунотерапію лафероном.

Спеціалісти диспансеру постійно надають

консультативну та організаційно-методичну допомогу в районах і містах Івано-Франківської області. Обласний онкодиспансер є надійною базою для підготовки лікарів та середнього медичного персоналу з питань ранньої діагностики злоякісних новоутворів. Регулярно проводяться тематичні науково-практичні конференції із залученням лікарів загальнолікувальної мережі та профільних кафедр медичного університету. Впродовж останніх 10 років ефективно втілювалася регіональна програма протиракової боротьби за такими основними напрямками: організація первинної профілактики злоякісних захворювань; обґрунтування, опрацювання і реалізація на практиці комплексних заходів раннього виявлення злоякісних новоутворів; лікування злоякісних захворювань відповідно до спеціалізованих онкологічних державних стандартів; створення системи паліативної допомоги.

Адміністрація ІФООД постійно приділяє увагу поліпшенню матеріально-технічної бази та модернізації наявного діагностичного й лікувального устаткування.

Для проведення якісної передпроменевої підготовки на перспективу заплановане встановлення сучасного комп'ютерного томографа в активному корпусі радіологічного відділення, передбачена заміна застарілих рентгенотерапевтичних апаратів на сучасні, планується придбання нового внутріпорожнинного гамма-апарата та сучасного клінічного дозиметра «Унідоз», встановлення і впровадження новітнього сучасного рентгенодіагностичного комплексу.

Г.В. Кулініч, В.С. Кулініч